

Museu del Ganivet de Solsona: el record del tesor més útil

Text: Josep Jover Fotos: Laurent Sansen

Si el gos és el millor amic de l'home, el ganivet seria el millor estri que l'ésser humà pot i ha pogut tenir a les mans per a la seva supervivència. L'origen d'aquesta eina es remuntaria cap al Neolític. De fet, s'han trobat ganivets de 3.000 a 5.000 anys d'antiguitat, encara que amb anterioritat es feien servir objectes que eren afilats o punxants i que havien sorgit per pur atzar.

El Museu del Ganivet i Eines de Tall de Solsona té un fons de més de 2.000 peces.

La major part de les peces del museu han estat cedides per la Ganiveteria Toll, fundada el 1817 i mítica a la ciutat de Solsona.

L'evolució del ganivet ha anat lligada a la de l'home. El Museu del Ganivet i Eines de Tall de Solsona és una bona prova que home i ganivet han anat agafats de la mà i mai millor dit. Diuen que tot va començar des que l'ésser humà va tenir la idea d'allargar la seva fulla de sílex amb un mànec d'os o de fusta. A partir d'aquí, el ganivet s'ha anat adaptant a les necessitats de l'home i això es pot veure clarament al Museu del Ganivet, obert des del maig de 1998 a Solsona però que, després d'un parèntesi i unes reformes, torna a estar obert des del maig de 2004. Una reobertura que va coincidir amb la 52a edició de la Fira de Sant Isidre i es va dur a terme gràcies al Consell Comarcal del Solsonès.

El museu està gestionat per Vernacle, Empresa de Serveis Turístics, propietat d'Isabel Soler Peiró, una valenciana que ha fet cap a Solsona expressament per portar el museu. El fons és de més de 2.000 peces, la major part són de la col·lecció de la Ganiveteria Toll, fundada el 1817 i que, després de cinc generacions, ha cedit gratuïtament les seves peces, d'un valor incalculable. Per fer aquest admirable gest, la família va tenir en compte la llarga tradició ganivetera de Solsona, sobretot des del segle XVIII, quan se sap que com a mínim funcionaven 24 tallers de ganivetaires amb més de 100 empleats. Fins al segon terç del segle XX, només van quedar tres tallers. Actualment, només en queda un, la Casa Pallarés, fundada el 1917, però força consolidada i amb futur. Fabrica l'anomenada *Navalla Solsona*, un ganivet rústic, resistent i funcional. Quan es vol comprar un ganivet de Solsona no es dubta a demanar una "palla-resa".

A més de la col·lecció Toll, el Museu del Ganivet exposa peces del Museu Etnogràfic i estris artesanals de Joan Costa, amb la seva *Gran Solsona*, un ganivet de gran tamany típic de la capital del Solsonès i del ganivetaire Casafont. Passejant pel museu es pot veure com les diferents peces s'han anat adaptant amb el temps. Des de mànecs de fusta o banya d'animal, especialment de marrà, fins a les primeres màquines d'afaitar elèctriques, l'espai trasllada el visitant en el temps, donant una idea de com s'espavilava la gent segles enrera.

En quedar lluny de les grans ciutats, Solsona va mirar de fabricar les seves pròpies eines per a la vida quotidiana. Això va fer que

Al museu es poden trobar, a més de ganivets de tota mena, eines de tall per al camp, per al sector tèxtil, per a la pelleteria, etc.

Algunes de les màquines per fabricar ganivets: la trepanadora per foradar, el bombo de polir, la màquina per esmolar i la premsa per tallar les fulles.

s'implantessin més de cent oficis diferents relacionats amb el tèxtil, teixidors de lli, llana i cànem. Va ser l'art del foc, com la forja, el que va fer despertar la tradició ganivetera de Solsona. Daguers, ferrers, manyans, clavetaires, estanyers, pedrenyalers, courers i calderers s'agrupen a la confraria de Sant Eloi.

Els historiadors apunten que l'inici de la indústria ganivetera a Solsona va començar als segles XII i XIV, però no hi ha dades consistents fins al segle XVII. El segell ganiveter agafa força durant la Guerra de Successió. Al 1705, la ciutat es posa al servei de l'arxiduc Carles d'Àustria per fer front a Felip d'Anjou en la seva lluita per ocupar la corona espanyola i l'ajuda proveint-lo d'armes. La tradició ganivetera agafa el seu punt àlgid competint amb Ripoll, Olot i Albacete. Es diu però que va ser precisament un solsoní l'impulsor de la indústria ganivetera a la ciutat manxega, juntament amb socis castellans. En qualsevol cas, a finals del segle XVIII els ganivets de Solsona eren portats als mercats d'Espanya i d'Amèrica.

A la Guerra de la Independència, Solsona continuava sent un punt de referència per les armes gràcies als seus tallers de reparació i estris de guerra. Amb la Primera Guerra Mundial, la demanda de ganivets torna a pujar. A part de França, va ser el govern de Turquia qui es va interessar pel ganivet solsoní, però la sol·licitud no es va poder atendre perquè els ganiveters, en lloc d'agrupar-se per fer front tots junts a la comanda, van continuar aferrats a l'empresa familiar de sempre.

El ganivet no està sol en aquest museu solsonenc. Eines pel camp i pels sectors tèxtil i de pelleteria, així com tisores i màquines d'afaitar es poden veure en aquest recinte que es troba a la Travessera de Sant Josep de Calassanç, al casc antic de la capital del Solsonès, molt a prop de la plaça Major.

El Museu ha guanyat molt en aquesta nova etapa. Abans però s'ha hagut de fer una restauració acurada de moltes de les peces i posar-les en una vitrina tancada hermèticament per evitar tot contacte amb la humitat, per després col·locar-les de manera

coherent, segons la seva evolució històrica i la seva utilitat. De la Col·lecció Toll hi ha ganivets d'arreu del món, d'Amèrica i d'Europa, principalment. Poc a poc es van catalogant les peces i s'hi posen indicacions per donar informació al visitant. En un futur, aquesta informació estarà escrita en diferents idiomes. A part de visitants catalans i de la resta d'Espanya, el museu atrau a francesos, anglesos, alemanys, holandesos i, fins i tot, australians i japonesos, que han pogut veure la importància de la indústria ganivetera en una ciutat com Solsona. Des que el museu va obrir aviat farà un any l'han visitat més de 1.300 persones. ●

D'INTERÈS

MUSEU DEL GANIVET I EINES DE TALL

Travessera de Sant Josep de Calassanç, 9 – 25280 Solsona

Telèfon 973 48 15 69

E-mail: museudelganivet@vernacle.com

Horari: De dimarts a dissabte: 10 a 14 h. i de 17 a 19 h.

Diumenges de 10 a 14 h. Dilluns tancat.

Preus: Adults: 3 euros. Jubilats: 2,5 euros. Nens de 7 a 10 anys:

1,5 euros. Grups: 2 euros per persona.

Museo del Cuchillo de Solsona: el recuerdo del tesoro más útil

Si el perro es el mejor amigo del hombre, el cuchillo sería la mejor herramienta que el ser humano puede y ha podido tener en las manos para su supervivencia. El origen de este utensilio se remontaría hacia el Neolítico. De hecho, se han hallado cuchillos de 3.000 a 5.000 años de antigüedad, aunque con anterioridad se utilizaban objetos afilados o punzantes surgidos por puro azar.

La evolución del cuchillo ha ido ligada a la del

hombre. El Museo del Cuchillo y Herramientas de Corte de Solsona es una buena prueba de que hombre y cuchillo han ido cogidos de la mano y nunca mejor dicho. El cuchillo se ha ido adaptando a las necesidades del hombre y eso se puede ver claramente en el Museo del Cuchillo, abierto desde mayo de 1998 pero que después de estar cerrado durante un tiempo y unas reformas vuelve a estar abierto desde mayo de 2004 de la mano del Consell Comarcal del Solsonés.

El museo está gestionado por Vernacle, Empresa de Servicios Turísticos, propiedad de Isabel Soler Peiró, una valenciana que ha llegado a Solsona expresamente para dirigir el museo. El fondo tiene más de 2.000 piezas, la mayor parte de ellas de la colección Toll, fundada en 1817 y que, después de cinco generaciones, ha cedido gratuitamente sus piezas, de un valor incalculable. Para hacer este admirable gesto, la familia tuvo en cuenta la larga tradición de la cuchillería en Solsona, sobre todo desde el siglo XVIII, cuando funcionaban como mínimo 24 talleres con más de 100 empleados, hasta el segundo tercio del siglo XX, cuando quedaban sólo tres talleres. Actualmente, sólo queda uno, la Casa Pallarés, fundada en 1917, pero muy consolidado y con futuro. Fabrica la llamada *Navaja Solsona*, una herramienta rústica, resistente y funcional. Cuando se quiere comprar un cuchillo de Solsona no se duda en pedir una "pallaresa". Además de la colección Toll, el Museo expone piezas del Museo Etnográfico y utensilios artesanales de Joan Costa, con su *Gran Solsona*, un cuchillo de gran tamaño típico de la capital del Solsonés y de Casafont. Paseando por el museo se puede ver cómo las diferentes piezas se han ido adaptando con el tiempo. Desde mangos de madera o cuerno de animal, especialmente de carnero, hasta las primeras máquinas de afeitar eléctricas, el espacio traslada al visitante en el tiempo.

Los historiadores apuntan a que los comienzos de la industria cuchillera en Solsona se sitúan en los siglos XII y XIV, pero no hay datos consistentes hasta el siglo XVII. El sello de la cuchillería coge fuerza durante la Guerra de Sucesión. En 1705, la ciudad se pone al servicio del archiduque Carlos de Austria para hacer frente a Felipe de Anjou en su lucha para ocupar la corona española y le ayuda suministrándole armas. La tradición cuchillera alcanza su punto álgido compitiendo con Ripoll, Olot y Albacete. Se dice que fue precisamente un solsonense el impulsor de la industria cuchillera en la ciudad manchega, conjuntamente con socios castellanos.

Una mostra dels arquets i trepants per foradar la banya o la fusta i unir el mànec del ganivet amb la fulla. A la dreta, curiosos tisores de sastre que també es poden contemplar al museu.

En la Guerra de la Independencia, Solsona seguía siendo un punto de referencia para las armas gracias a sus talleres de reparación y útiles de guerra. Con la Primera Guerra Mundial, la demanda de cuchillos vuelve a subir. A parte de Francia, fue el gobierno de Turquía quien se interesó por el cuchillo solsonense, pero la solicitud no se pudo satisfacer.

El cuchillo no está solo en este museo. Herramientas para el campo y para los sectores textil y peletería, así como tijeras y máquinas de afeitar se pueden ver en este recinto ubicado en la Travessera de Sant Josep de Calassanç, en el casco antiguo de la capital del Solsonés.

El Museo ha mejorado mucho en esta nueva etapa. Poco a poco, se van catalogando las

piezas y se ponen indicaciones en cada una de ellas para facilitar información al visitante sobre cada pieza.

En un futuro los datos estarán escritos en diferentes idiomas. Además de visitantes catalanes y del resto de España el museo atrae a franceses, ingleses, alemanes, holandeses e, incluso australianos y japoneses. ●

Knife Museum of Solsona: memory of the most useful treasure

If dog is man's best friend, the knife is the best tool that the human being can or could have had in his hands to help him survive. The origin of this utensil dates back towards the Neolithic. In fact, knives of 3,000 to 5,000 years of antiquity have been found.

The evolution of the knife has been tied to that of man. The Museum of the Knife and Cutting Tools of Solsona is vivid proof that man and the knife have gone hand in hand, which has never been put better. The museum's resources amount to more than 2,000 pieces, most of them from the Toll collection, founded in 1817, pieces of incalculable value which have been handed over free of charge, after 5 generations of family possession. In making this admirable gesture the family bore in mind the long tradition of knife-making in Solsona, above all since the 18th Century, when there were at least 24 workshops in operation with more than 100 employees, until the second third of the 20th Century, when only 3 workshops remained. At present there is only one remaining, the Casa Pallarés, founded in 1917, but well consolidated and with a promising future.

Historians note that the beginnings of the knife industry in Solsona are to be found in the 12th and 14th Centuries, although there is no consistent data until the 17th Century. The seal of knife-making really took off during the War of Succession. In 1705 the city put itself at the disposal of the Archduke Carlos of Austria to face up to Felipe of Anjou in his struggle to occupy the Spanish crown and helped him with the supply of arms. With the advent of the First World War the demand for knives increased anew. Apart from France, the Turkish government was also interested in Solsona's knives, but it was not possible to fulfil the order.

The Museum has improved greatly during this new stage. Step by step the pieces are being catalogued and the exhibited utensils labelled to provide information to the visitor. In the future this information will be written in different languages. Besides Catalans and visitors from other parts of Spain, the museum is visited by the French, English, Germans, Dutch, and even Australians and Japanese. ●